

Aarhus Kommune, Sport og Fritid
N.J. Fjords Gade 2
8000 Aarhus C
Sendt digitalt til CVR. 55133018

Slots- og Kulturstyrelsen
Fejøgade 1, 2.sal
4800 Nykøbing F

Telefon +45 3395 4200
bygogplan@slks.dk
www.slks.dk

CVR 34072191

22. juli 2021
Jour.nr.: 19/02468

Slots- og Kulturstyrelsen freder ikke Aarhus Cyklebane

Afgørelse

Slots- og Kulturstyrelsen har besluttet ikke at frede Aarhus Cyklebane, Jyllands Allé 79, 8000 Aarhus, matr.nr. 227a, Marselisborg, Århus Jorder, Aarhus Kommune.

Retsgrundlag

Beslutningen er truffet efter § 3 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, jf. lovbekendtgørelse nr. 219 af 6. marts 2018.

Begrundelse

Slots- og Kulturstyrelsen finder efter en nærmere gennemgang og en samlet vurdering, at Aarhus Cyklebane ikke i tilstrækkeligt omfang har de væsentlige kulturhistoriske og navnlig ikke arkitektoniske værdier, der kan begrunde en fredning.

Styrelsen deler ganske vist Det Særlige Bygningssyns vurdering af, at "Aarhus Cyklebane er en vigtig repræsentant for et sportsstadion fra 1940'erne og 1950'erne og for en sportsgren, der både har bred appel, og hvor Danmark har markeret sig internationalt." Styrelsen er endvidere bevidst om, at Aarhus Cyklebane er den eneste ældre bane, der i dag er bevaret i Danmark.

Slots- og Kulturstyrelsen har i løbet af høringsperioden gennemført en undersøgelse af bevaringsværdier og potentialer ved Anna Mette Exner Arkitektur og Cubo Arkitekter. Det har resulteret i rapporten *Aarhus Cyklebane bevaringsværdier og potentialer* af 30. marts 2021.

Arkitekternes grundige analyser har henledt styrelsens opmærksomhed på flere forhold vedrørende anlæggets tilstand og autenticitet. Særligt ét forhold har haft afgørende betydning for styrelsens vurdering af den kulturhistoriske og navnlig arkitektoniske værdi. Det drejer sig om nedlæggelsen i 1960'erne

af den oprindelige hovedindgang mod øst, fra Stadion Allé, og flytning til det beskedne indgangsskur på Jyllands Allé mod vest. Dette indgreb er efter styrelsens opfattelse et alvorligt brud med cykelbanens oprindelige arkitektoniske idé, og det er samtidig en klar devaluering af anlægget, at det dermed afskæres fra sin sammenhæng med Aarhus Idrætspark.

Som det er beskrevet i rapporten: ”Cyklebanen er én ud af en perlerække, af områdets højt værdsatte værker, opført af de bedste arkitekter, ingeniører og kunstnere, og samtidig et af de legendariske friluftsanlæg, samlet under Aarhus Idrætspark, med den ikoniske hovedankomst ad Stadionalle.” [...] ”ankomsten til Aarhus Cyklebane fra opførelsen i 1940 var tænkt til ene og alene at foregå fra Aarhus Idrætspark, via Stadion Allé. Der var tale om en flot ankomst fra Stadions hovedbygning, hvor publikum, fra cyklebanens forplads, spadserede op til tilskuerpladserne ad to stier langs velodromens kant. Senere, da villakvarteret var vokset, og Jyllands Allé var ved at blive anlagt, opstod den uhenigtsmæssige opløste åbenhed ud mod Jyllands Allé, som vi ser i dag.” [...] ”i dag kan forbipasserende overskue hele cyklebanen i ét enkelt blik gennem ståltrådshegnet fra Jyllandsalle.”

Til denne meget indgribende forandring af adgangsforholdene og sammenhængen med idrætsparken følger sig de talrige ombygninger, der er gennemført på cykelbanens bygninger. Det gælder først og fremmest tribunebygningen, der i 1980 blev væsentligt ændret efter en brand, herunder reduceret i højden og genopbygget i en forringet arkitektonisk kvalitet. Endvidere står kun løbsledertårnets nederste del tilbage som oprindeligt, ligesom der i ryttergården er sket en række ændringer.

Endelig må styrelsen konstatere, at anlæggets vigtigste element, selve cykelbanen, i dag er i dårlig stand, og at det samme gælder for opbygningen med siddepladser omkring banen.

En bygning fredes altid i sin nuværende tilstand, og bygningsfredningsloven giver ikke mulighed for at kræve uheldige forhold tilbageført til en tidligere tilstand før fredningstidspunktet. I en situation, hvor cykelbanen ikke længere kan anvendes til banecykling på et internationalt niveau, ser styrelsen det ikke som realistisk, at anbefalingerne fra rapporten *Aarhus Cyklebane bevaringsværdier og potentialer* om bl.a. at retablere det østlige ankomstområde og at restaurere og forhøje tribunebygningen vil blive fulgt op af handling.

Hvad angår rapportens forslag til ny anvendelse af anlægget, finder styrelsen, at en fast konstruktion i banens midte vil kompromittere de tilbageværende værdier på cykelbanen i betydelig grad, da sammenhængen mellem den grønne flade og velodromens kurver er et bærende element, både arkitektonisk og kulturhistorisk.

På baggrund af ovenstående og efter nøje overvejelser er det Slots- og Kulturstyrelsens opfattelse, at anlæggets svækkede autenticitet samlet set vejer tungere end dets kvaliteter. Styrelsen finder det derfor ikke rimeligt og proportionalt at gennemføre fredningen. Styrelsen har tillige vurderet, at en fredning udelukkende af selve cykelbanen, dvs. uden bygninger og nære omgivelser, ikke vil være meningsfuld set ud fra et kulturhistorisk perspektiv.

Baggrund

Fredningsforslaget er rejst af Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur.

Spørgsmålet om fredning har været forelagt Det Særlige Bygningssyn, som har afgivet positiv indstilling om fredning af anlægget.

Slots- og Kulturstyrelsen underrettede i brev af 2. juli 2020 om Det Særlige Bygningssyns indstilling. Samtidig igangsatte styrelsen en høring herom.

Høringsperioden er efter anmodning fra Aarhus Kommune blevet forlænget, for at rapporten *Aarhus Cyklebane bevaringsværdier og potentialer* kunne indgå i høringsmaterialet, senest til den 23. april 2021.

Høringssvar

Slots- og Kulturstyrelsen har modtaget otte rettidigt indkomne bemærkninger til fredningsforslaget. Heraf taler ejeren, Aarhus Kommune, og yderligere tre imod en fredning, mens fire anbefaler en fredning. Ét høringssvar er indkommet efter høringsfristens udløb.

I brev af 23. april 2021 skriver Aarhus Kommune som ejer, at kommunen er imod en fredning af cykelbanen, idet man frygter, at det vil umuliggøre en fremtidig anvendelse af anlægget som cykelbane. ”Det er vigtigt for Aarhus Kommune, at Aarhus Cyklebane kan bruges, udvikles og har en funktion som banecyklings-facilitet fremadrettet. Derfor er Aarhus Cyklebane også indtænkt som en vigtig del af Aarhus Kommunes ambitiøse byudviklingsprojekt Projekt Kongelunden.”

I forhold til rapporten om bevaringsværdier og potentialer sættes der spørgsmålstejn ved, ”om det er Aarhus Cyklebane som den fremstår i dag, man ønsker at frede, eller om anlægget først er fredningseget efter den anbefalede transformation og udvikling.” Aarhus Kommune kan desuden ikke støtte rapportens anbefalinger.

I brev 20. april 2021 skriver Danmarks Cykle Union (DCU), Team Danmark og Danmarks Idrætsforbund (DIF), at foreningerne finder, at cykelbanen har haft stor kulturel og sportslig værdi for byen. ”Faktuelt og set ud fra et sportsligt og samfundsmæssigt udviklingsperspektiv er banen og de

omliggende bygninger både nedslidte og langt fra tidssvarende, og de minder netop om den svundne tid tilbage fra midten af det 20. århundrede.”

Foreningerne er bekymrede for, ”at en fredning af Aarhus Cykelbane på sigt vil gøre, at Aarhus Kommune og dansk idræt står med et ubrugeligt arkitektoniske monument fremfor en idrætsfacilitet fyldt med aktivitet, glæde og et fremtidigt udviklingspotentiale.”

I brev af 22. april 2021 skriver Idrætssamvirket Aarhus og Eliteidræt Aarhus, at foreningerne er imod en fredning af Aarhus Cyklebane og ønsker en ny og tidssvarende indendørs bane placeret, hvor den eksisterende nedslidte bane i dag ligger.

I brev af 23. april 2021 skriver foreningen Aarhus Cyklebane, at foreningen finder, at en fredning af cykelbanen vil være en hæmsko for den fortsatte udvikling af banecyklingen i Aarhus. Den nuværende bane lever ikke op til de internationale standarder for banecykling: den er for lang og af beton, ikke af træ. Derfor ønsker foreningen, at der etableres en indendørs cykelbane i byen. ”Efter vores opfattelse vil en ikke udnyttet cykelbane stå tilbage som et monument over en svunden tid, og vil fremstå som et mausoleum.”

Endvidere finder foreningen, at rapporten om bevaringsværdier og potentialer lægger vægt på en række arkitektoniske værdier, som ikke længere er til stede, men forudsætter en rekonstruktion, og som derfor ikke kan bruges som argument for en fredning.

Rosenvængets Grundejerforening støtter i brev af 16. september 2020 en fredning af cykelbanen og fraråder en evt. overdækning af banen. Foreningen finder, at cykelbanen rummer både en spændende historie om cykelsport og -kultur, en spændende og flot arkitektur samt store natur- og friluftskvaliteter. Desuden går foreningen ind for, at cykelbanen inden for rammerne af en fredning fortsat bruges til udendørs cykelsport og samtidig åbnes op for offentlig adgang og andre kulturelle tiltag.

Foreningen for Bykultur i Aarhus anbefaler i brev af 10. oktober 2020 en fredning og fraråder en evt. overdækning af cykelbanen. Foreningen finder, at ”Aarhus Cyklebane er et unikt udendørsrum med en markant tribunebygning og i kontrast hertil flere mere beskedne bygningsdele i træ som ryttergården og dommertårnet i midten. Det er storslået, stærkt og samtidigt er det inviterende, folkeligt og hyggeligt – et sted hvor byens borgere kan mødes og opleve fart, spænding og fællesskab på tværs af generationer og social baggrund. Stedet rummer store kultur- og arkitektoniske værdier, som er væsentlige bidrag til både den århusianske byhistorie og til dansk cykelsportshistorie.”

I mail af 17. december 2020 støtter Ena Nielsen-Refs en bygningsfredning af cykelbanen og gør samtidig opmærksom på, at der i den øvrige del af det område, der berøres af projekt Kongelunden, findes flere fortidsminder. Endvidere kritiserer Nielsen-Refs, hvordan ”århusianske bygherrer er dybt involverede i den århusianske politik og i økonomien omkring den”.

Lokalt Kulturmiljøråd Aarhus Kommune anbefaler i brev af 11. marts 2021 en fredning. ”Rådet ser en stor værdi i at frede Aarhus Cykelbane og dermed fastholde anlæggets fortælling om velfærdssamfundet og de folkelige fritidsaktiviteter, som knytter sig til stedet. Cykelbanen er det eneste tilbage af sin slags i Danmark, og den udgør derfor ikke blot en lokal værdi men er også af væsentlig national betydning.”

”En fredning vil være med til at sikre at Aarhus Cykelbane bevares i den udviklingsproces som finder sted på nuværende tidspunkt, og at man ikke i udviklingen går på kompromis med anlæggets fremtræden. En fredning af anlægget anses ikke for at være en hindring for udviklingen, hvor cykelbanen også fremadrettet skal indgå som et aktivt element i området.”

Slots- og Kulturstyrelsens kommentarer

Slots- og Kulturstyrelsen anerkender det engagement, der har været i spørgsmålet om en eventuel fredning af Aarhus Cykelbane, og som er kommet til udtryk dels i høringssvarene, dels i den lokale avisdebat.

Slots- og Kulturstyrelsen noterer sig, at høringssvarene deler sig i to grupper. Den ene gruppe af høringssvar, som går imod fredning, repræsenterer ejer- og brugerinteresser. I den anden gruppe af høringssvar lægges der vægt på det fysiske anlægs kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, dog uden at der tages stilling til anlæggets bevaringstilstand eller grad af autenticitet.

Styrelsen må som en generel kommentar understrege, at formålet med bygningsfredning er at værne landets værdifulde ældre bygninger, således at også fremtidige generationer kan få gavn og glæde af dem. I bygningsfredningsloven lægges der endvidere vægt på, at de fredede bygninger har – eller får – en hensigtsmæssig funktion, så de kan bevares på længere sigt. En fredet bygning kan med andre ord godt stå som ”et monument over en svunden tid” uden samtidig at blive et ”mausoleum”.

Selv om Slots- og Kulturstyrelsen har måttet konkludere, at Aarhus Cykelbane ikke har tilstrækkelige fredningsværdier, har anlægget fortsat store bevaringsværdier, og styrelsen kan derfor kun anbefale, at cykelbanen – eller elementer heraf – bevares og integreres i det kommende projekt Kongelunden som vidnesbyrd om en storhedstid for dansk cykelsport.

Klagevejledning

I kan klage til kulturministeren over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse. Klagefristen er 4 uger fra den dag, hvor beslutningen er offentligt bekendtgjort på styrelsens hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bygningsfredning/fredning-saadan-foregaar-det/nye-fredninger-ophaevelser-mv/>. Offentliggørelserne på hjemmesiden er sorteret alfabetisk efter, hvilken kommune ejendommen ligger i.

Hvis I ønsker at klage, skal I indgive klagen skriftligt til Slots- og Kulturstyrelsen. I kan indsende klagen pr. mail til bygogplan@slks.dk. Styrelsen sender klagen videre til Kulturministeriet sammen med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse.

Klage indsendt inden fristens udløb har opsættende virkning for beslutningen. Det betyder, at de midlertidige retsvirkninger fortsat gælder under behandlingen af en eventuel klagesag, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet. I vil i så fald skulle søge Slots- og Kulturstyrelsen om en tilladelse, hvis I vil foretage bygningsarbejder eller lignende, der rækker ud over almindelig vedligeholdelse.

Dette følger af § 10 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger.

Undtaget herfra er visse typer af bygningsarbejder, som kan iværksættes på grundlag af skriftlig underretning, jf. § 10, stk. 5, i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Reglerne herfor fremgår af bekendtgørelse nr. 159 af 5. februar 2013 om iværksættelse af bygningsarbejder på fredede bygninger på grundlag af skriftlig underretning.

Offentlig bekendtgørelse og tinglysning

Slots- og Kulturstyrelsen vil foretage offentlig bekendtgørelse af beslutningen på sin hjemmeside, <https://slks.dk/omraader/kulturarv/bygningsfredning/fredning-saadan-foregaar-det/nye-fredninger-ophaevelser-mv/>.

Har I spørgsmål, er I velkomne til at kontakte os.

Venlig hilsen

Merete Lind Mikkelsen
Enhedschef, arkitekt MAA

LINKS

- Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2018/219>
- Bekendtgørelse nr. 159 af 5. februar 2013 om iværksættelse af bygningsarbejder på fredede bygninger på grundlag af skriftlig underretning, <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2013/159>
- Anna Mette Exner Arkitektur og Cubo Arkitekter: *Aarhus Cyklebane bevaringsværdier og potentialer*. Aarhus 2021, https://slks.dk/fileadmin/user_upload/SLKS/Omraader/Kulturarv/Bygningsfredning/Fredninger/Dokumenter/Aarhus_Cyklebane_vaerdier_og_potentialer_Rapport.pdf

SENDT TIL

Sport og Fritid, Kultur og Borgerservice - Aarhus Kommune, CVR. 55133018

Sport og Fritid, Kultur og Borgerservice - Aarhus Kommune, att. Heidi Frostholm Holch, hfh@aarhus.dk

Sport og Fritid, Kultur og Borgerservice - Aarhus Kommune, att. Toke Wendelboe Stobberup, swt@aarhus.dk (som efter aftale videresender til brugerne)

Den Gamle By mail@dengambleby.dk

Lokalt Kulturmiljøråd i Aarhus, att. sekretær Cecilie Julie Nielsen, cejn@aarhus.dk

Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, mail@bygogland.dk

Bygningskultur Danmark, info@byggningskultur.dk

Europa Nostra Danmark, e.vind@mail.dk

Bygnings Frednings Foreningen BYFO, sekretariat@byfo.dk

Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, ulla.kjaer@natmus.dk

Akademisk Arkitektforening, hoeringssvar@arkitektforeningen.dk

Liselotte Petersen, liselottepetersen93@gmail.com

Bruno Viuf Larsen, Foreningen for Bykultur i Aarhus formand@bykultur.dk

Ena Nielsen-Refs, enanielsenrefs@gmail.com

Marie Nørgaard Laursen, Grundejerforeningen Rosenvænget, marie.laursen@live.com

DCU, Team Danmark og DIF, Anders Voigt Tinning, avti@teamd danmark.dk

Idrætssamvirket Aarhus & Eliteidræt Aarhus, Henrik Stampe, leder@isaarhus.dk

Foreningen Aarhus Cyklebane, Johannes Ollerup Sall, formand@aarhuscyklebane.dk

Cykle Klubben Aarhus, Joachim Parbo, joachimparbo@yahoo.dk